

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele”-

Livu Rebreanu

SCUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBlicație EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXII Nr. 1 (128) *** MARTIE 2018 *** 8 PAGINI ***

Centenar

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 în ținutul Bistriței și Năsăudului¹

„Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de

Maieru, sala Liceului Tehnologic, 31/01/2018

img. www.bjbn.ro

18 noiembrie (1 Decembrie) 1918 decretează unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea Națională proclamă dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Murăș, Tisa și Dunăre”.²

Textul mărețului act istoric de la Alba-Iulia de acum o sută de ani sintetizează mersul evenimentelor, voința și acțiunea practică de realizare a scopului final, asumate de românii transilvăneni. În acest context, introspecția referitoare la faptele și întâmplările din teritoriul județului Bistrița-Năsăud descoperă suprapunerea a două planuri distincte. A fost meritul fruntașilor mișcării naționale de aici că au reușit să se racordeze la evenimentele în derulare și să „intre” astfel în istoria care-i chema la fapte.

În consfătuirea de la Oradea, din 12 octombrie 1918 a fruntașilor mișcării naționale a românilor din Transilvania s-a adoptat textul declarației care proclama dreptul acestora la autoguvernare și libertăți cetățenești. Citită în parlamentul de la Budapesta de Alexandru Vaida-Voevod, la data de 18 octombrie 1918, a devenit actul programatic al acțiunilor ce au urmat.

Încă la 31 octombrie 1918 a fost încheiat un acord la Budapesta, după negocieri între Alexandru Vaida-Voevod, din partea românilor, Oskár Jászi, ministrul maghiar al naționalităților și Rudolf Schuller, deputat sas din Bistrița, concretizat în două documente; un comunicat și un apel către populație pentru a se forma consilii și gărzi naționale. Înțelegerea a fost făcută în numele lui Teodor Mihali, președintele Comitetului Executiv al Partidului Național Român, Ioan Hock, din partea Consiliului Național Maghiar și Wilhelm Melzer, din partea populației germane din Transilvania.³

Concomitent, s-a realizat consensul între reprezentanții Partidului Național Român: Alexandru Vaida-Voevod, Vasile Goldiș, Ștefan Cicio-Pop, Aurel Lazăr, Aurel Vlad, Teodor Mihali, și cei ai Partidului

Social-Democrat Ungar-secția Română, Ion Fluieraș, Iosif Jumanca, Tiron Albani, Enea Grapini, Bazil Surdu și Iosif Renoiu, pentru constituirea Consiliului Național Român Central, care și-a stabilit reședința la Arad.

La 2 noiembrie 1918, la Cluj a fost adoptat manifestul de constituire a Senatului Național Român din Ardeal, ca secție civilă și militară a Consiliului Național Român Central de la Arad, organism care a decretat constituirea de gărzi naționale și civile în Ardeal. Gărzile naționale urmau să fie formate numai din militari români, conduși de ofițeri din localitate sau trimiși de la centru.

Pe baza acestor recomandări la 3 noiembrie 1918 s-a constituit Sfatul Popular al comitatului Bistrița-Năsăud, un organism eterogen, alcătuit din reprezentanții românilor, sașilor, evreilor și ungarilor.⁴ O zi mai târziu, în 4 noiembrie, s-a constituit Sfatul Național al Românilor din comitatul Bistrița-Năsăud, care a decis și îndrumat acțiunea lor. Dezideratele principale ale programului erau cuprinse în manifestul conceput: „Fiți nobili și iertători, ca să înălțați faima și numele de român. Fiți nobili și generoși, după cum evenimentele mari sunt”.

Argumentele și scopul acțiunilor organismului național român au fost sintetizate de un membru al acestuia, Pavel Tofan, care, după ce concretiza așteptările românilor prin cuvintele „știind că în fine ora dezrobirii și libertății noastre a sosit” condensa în puține cuvinte valorile programatice subsumate idealului unirii. „Avem dreptul să ne alegem conducătorii noștri. Avem dreptul să hotărâm asupra sorții și apartenenței noastre. Idealul nostru de sute de ani – preciza Tofan - a fost și este unirea cu toți frații noștri români, așa că visul strămoșilor noștri și al nostru îl vedem azi împlinindu-se; prin urmare, vrem să dispară hotarele artificiale dintre noi, vrem să trăim cu toții într-o Românie Mare”.⁵

Sincronic, s-a constituit și Consiliul Național Român la Năsăud. Aici, acțiunea românească a avut tușee revendicative vizavi de atitudinea reprezentanților autorităților administrative sau a unor comercianți.

A urmat, peste tot în județ, procesul laborios și anevoios de constituire a sfaturilor și gărzilor naționale locale. În primul caz misiunea și activitatea „tribunilor poporului”, trimișii Sfatului Național comitatens, a fost îngreunată de persistența în zonă a mitului bunului împărat, fapt care menținea legătura între popor și acesta, pe baza jurământului prestat ca și frica de schimbările ce aveau să vină și imposibilitatea predicțiilor în viitor. Un capitol distinct l-a reprezentat înlăturarea vechilor autorități de la nivelul cercurilor administrative și al comunelor, apoi, alungarea jandarmilor; au fost înlăturați primarii și notarii –

- continuare în pag. 2 -

Adrian Onofreiu

Centenar

Extras din Conferința Ideea de Unitate Națională la poporul român

susținută de acad. prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop. la
Adunarea Anuală a ASTREI Năsăud,
10 febr. 2018:

Convingerea mea este că un intelectual român – nu numai astăzi, ci oricând – n-are voie să vorbească rău despre România, despre țara românească. [...] Dacă am ajuns să ne supărăm pe “țară” și să criticăm țara înseamnă că nu ne mai cunoaștem menirea [noastră, de intelectuali], [...] Dar țara e deasupra criticii, că țara suntem noi, toți – și dacă criticăm țara înseamnă că ne săpăm noi înșine o groapă fără fund în care ne vom..., ne vom găsi sfârșitul. Țara e deasupra acestor lucruri, [...]

Mai întâi (1) avem obligația să studiem – că de aia ne-a dat Dumnezeu minte – și nu să vorbim, fără să știm și doi (2) trebuie să prețuim acest act extraordinar

Ioan-Aurel Pop, ASTRA Năsăud, 10 feb. 2018

imag. Gigi Cherecheșu

de la '918 și să ne închinăm în fața memoriei celor înțelepți, care au trăit atunci, pentru că într-adevăr a fost o generație responsabilă, o generație care și-a cunoscut menirea și care a rămas peste veacuri ca un model.

[...]

Ce este un stat?

Un stat este o instituție supremă care trebuie să organizeze, să protejeze o națiune și să-i dea încredere pentru viitor. Am făcut [la 1918] acest stat. Dacă noi semănăm astăzi neîncredere, vina va fi a noastră, iar ASTRA – care a fost prima Academie, de fapt, înainte de Academia Română – a știut să-și poarte menirea și să-i învețe pe românii ardeleni nu numai că Unirea face puterea!, dar [și] că Soarele românilor la București răsare – pentru că dacă facem asta vom putea vorbi românește, ne vom putea instrui copiii românește și vom putea fi stăpâni la noi acasă, nu slugi.

[...]

Consemnat de Viluț Cărbune

(transcriere din video-clip,

<https://www.youtube.com/watch?v=y-KmTxj-gJU>)

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 în ținutul Bistriței și Năsăudului¹

Adunarea ASTREI Năsăud, 10 feb. 2018

img. Gigi Cherecheșiu

văzuți ca exponenți ai vechiului regim.

Începând cu 7 noiembrie 1918 s-a extins procesul de constituire a gărzilor naționale, după cum rezultă din textul chemării programatice: „Toți ofițerii și soldații români, care au sosit sau sosesc de la front sau sunt concediați, să se enunțe la Consiliul militar român din Bistrița pentru a pune jurământ românesc pentru sfatul național român, să primească îndrumările de lipsă și să li se împărtășească partea lor de muncă. Înșirați-vă sub steag românesc, care trebuie să-l ducem la izbândă”.⁶ Regulamentul gărzii naționale prevedea un serviciu neîntrerupt de 24 de ore. Fiecare gardist era înarmat, fiind răspunzător cu averea pentru pușca ce o primise. Gardiștilor care erau în serviciu li se aducea masa la localul gărzii de trei ori pe zi.⁷

Desfășurarea evenimentelor în planul general transilvănean – amintim doar nota ultimativă din 10 noiembrie a Consiliului Național Român Central prin care solicita autorităților maghiare să-i predea în administrație teritoriile locuite de români din Transilvania, tratativele de la Arad, cu delegația maghiară condusă de Oskár Jászi (13-14 noiembrie, la finalul cărora Iuliu Maniu a sintetizat doleanțele românilor în cuvintele *teljes elszakást/completă desfacere de Ungaria*), abdicarea concomitentă a împăratului Carol V (13 noiembrie, la Eckhartsan), Apelul Consiliului Național Român Central „Către Popoarele lumii” (15 noiembrie) ca și directivele referitoare la alegerea delegaților pentru Marea Adunare de la Alba-Iulia (20 noiembrie) – a fost asumată și de populația județului Bistrița-Năsăud.

Într-o atmosferă sărbătorească, s-au desfășurat în perioada 20-29 noiembrie alegerile delegaților la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia. Au scris prin depunerea credenționalelor și participarea la Marea Adunare de la Alba-Iulia un număr de 62 de reprezentanți din localitățile județului, delegați alesi – titulari și supleanți – și de drept (reprezentanți ai bisericii, învățământului, reuniunilor/societăților, desemnați de cercurile electorale (5, de fiecare, pentru Beclean, Bistrița, Năsăud), instituții sau localități.

Maieru, Liceul Tehnologic

img. www.bjbn.ro

Prin validarea acestor documente cu semnătura celor care i-au ales, *toți*... au făcut România Mare!

Documentul 1.

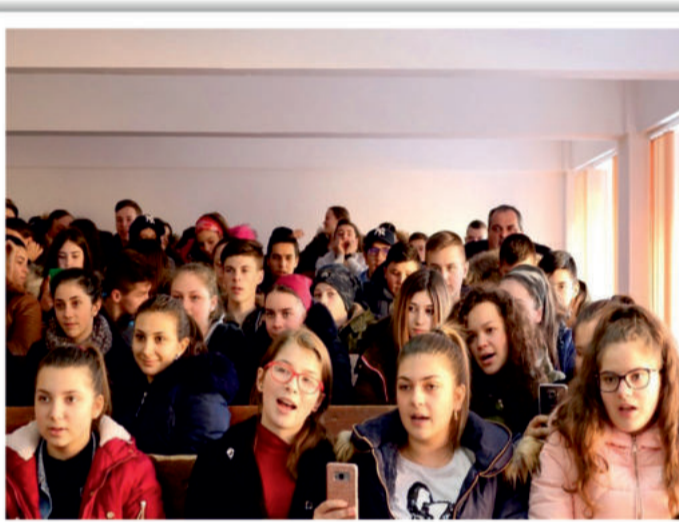
Comuna Maieru

Luni dimineață, în 11 noiembrie, am mers în Maieru unde am întâlnit aproape pe toți cunoscuții mai intelectuali: Barna Ion, Coruțiu Silviu, Partene Ion și

fratele său, Boșca Dumitru și pe poetul de mai târziu Iliș Iustin.

La chemarea clopotelor s-au adunat în scurtă vreme foarte multă lume din popor, care trebuia pe acasă. Consfătuirea am ținut-o în sala cea mai mare a școlii, care era ticsită de oameni. Poporul asculta cu multă evlavie și însuflețire cele expuse de mine și ai fi fost în stare să faci orice cu el. Le-am amintit vremurile mari prin care trecem, le-am spus de jertfele enorme aduse de poporul nostru și de popoarele apusene, pentru a dezrobi lumea supusă popoarelor dușmane libertăților omenești, de aceia și dorința noastră trebuie să fie vrednică față de toți acești dezrobitori și aceasta o putem dovedi numai prin purtări corecte, cinstite și fără răzbunare față de conlocuitorii comunelor noastre.

Când eram sigur că le-am câștigat încrederea și eram pe cale să le iau jurământul, jurând pe drapelul nostru tricolor și ascultare de ~~Majestatea Sa Regele Ferdinand și de~~ Sfatul Național din Bistrița ... atunci, un fost soldat îmbrăcat civil, venit de pe front, vocifera de

Maieru, sala Liceului Tehnologic, 31/01/2018

img. www.bjbn.ro

lângă ușă „Ha, ha! Că și noi suntem pe aici!” la care poporul a erupt în râs, batjocorindu-l, se vede că poporul îl cunoștea bine că cine este. Atunci am coborât de pe catedră și m-am dus spre el, rugându-l să vină la masă și să spună și d-sa ce are de spus poporului, dar respectivul a pus mâna pe clanța ușii și a tulit-o afară, fără să se mai reîntoarcă în sală.

După ce am constituit garda națională, punându-o în legătură cu conducătorii firești ai poporului, cu preotul, învățătorii, notarul și primarul comunei, le-am luat jurământul obișnuit. După aceea m-am întreținut cu fruntașii și cu cunoscuții mei.

Notez că aici în Maieru mă așteptau trei delegații, din Ilva Mare, din Rodna și din Leșu. Delegația din Rodna Veche era condusă de subprimarul Domide, fratele subofițerului Domide, ce mă însoțea. Subprimarul mă ruga să mă duc și în Rodna să împăciuesc spiritele, căci acolo fusese în zilele trecute dr. Oanea Laurențiu, care ațâțase pe români la luptă și bătaii contra băieșilor unguri. Pe urmă românii l-au alungat pe dl. Oanea din Rodna și de acolo unde s-a dus nu știe nimeni, eu nu l-am întâlnit în Sângeorz, comuna lui de origine.

Tot în Maieru, cum am zis, mă așteptau afară rodnenii și o delegație din Ilva Mare, cărora le-am spus să facă gărzi naționale și să grijească ca ochii din cap să țină ordine, să împedice răzburările și furturile, să apere viața concetățenilor și să nu atace pe nimeni.

Aici, care insistau mai mult să merg la ei erau leșenii, o comisie în frunte cu primarul comunei, care îmi spuneau că la ei evreeii și câțiva servitori și muncitori de ai lor stăruiau să facă republică – republica Leșu, și mă roagă foarte mult să merg imediat cu ei la Leșu. Cum lipseam din Bistrița de 3 zile și trebuia să fac raport sfatului național, apoi să mă pun în contact cu ultimele evenimente, așa că am promis rodnenilor și iluanilor mari că la ei mă voi reîntoarce peste 2-3 zile, până atunci să se organizeze întocmai ca și celelalte comune grănicerești, cum au auzit și văzut aici în Maieru.

Eu am plecat cu delegația venită din Leșu, ca după liniștirea spiritelor de acolo să trec apoi la Bistrița.

Pavel Tofan, *Memorii*... pp. 91-92.

Documentul 2.

Garda națională română din Maieru

Din Maieru, comitatul Bistrița-Năsăud ni se scrie.

Stimate d-le. redactor.

Vă încunoștințez că în comuna Maieru, comitatul Bistrița-Năsăud s-a constituit Sfatul național român sub prezidiul d-lui. Iulian Ciorba, preot și s-a organizat garda națională română sub conducerea d-lui. Ioan Barna, sublocotenent în rezervă, depunând poporul întreg, cu cea mai vie însuflețire, jurământul consiliului național român și organelor sale din Ardeal.

În susnumita comună vremurile revoluționare au dispărut, ordinea și liniștea domnește pretutindeni.

Drapelul tricolor visat de moși-strămoși, fâlfaie pe școli și cancelarii, vestind libertatea și dezrobirea națiunii noastre românești.

Tot poporul din comună așteaptă cu sentimente sfinte sosirea trupelor române care ne vor mântui pe totdeauna de jug.

Trăiască libertatea națională.

Iustin Ilișiu, secretar.

„Românul”, Arad, noiembrie 1918.

Documentul 3.

Jurământul Gardei Naționale

Jurăm pe Atotputernicul și Atotștiutorul Dumnezeu și pe Sfânta Cruce, că vom împlini fără șovăire toate poruncile Consiliului Național Român.

Ne supunem numai poruncilor comandanților și ofițerilor noștri români. Numai acestui consiliu îi recunoaștem dreptul de a da porunci în numele națiunii române.

Poruncile Consiliului nostru Național le vom împlini cu cea mai mare însuflețire, ziua și noaptea, pe orice vreme, și în orice împrejurări, ca fii credincioși și cinstiți ai națiunii române.

Așa să ne ajute Dumnezeu! *Amin*

Glasul Vremei. Organ ocașional”...p. 4.

Documentul 4.

1918, noiembrie [16]/29, Maieru.

CREDENȚIONAL

Sigiliu: Sfatul Național Român din Maieru.

În puterea căruia sfatul național român din comuna Maieru, comitatul Bistrița-Năsăud încredințează pe președintele său Dl. Iulian Ciorba, ca în numele poporului din comună să ieie parte la adunarea națională ce se va ține la Alba-Iulia la 1 Decembrie st. n. 1918 și în numele și la dorința acestui popor să-și deie votul cu cei mulți pentru binele și bunul viitor al neamului.

Acest credențional servește numitului Domn și de legitimație.

De la sfatul național român din Maieru. Maieru, la 29 Novemb. st. n., 1918.

Vice-președinte, Mihai Biția; secretarul, Demetriu Boșca.

Sigiliu: Garda naț. Rom. Maieru.

Văzut: Barna, sublocot., comandantul gardei.

1918 LA ROMANI DOCUMENTELE UNIRII, doc. 113, p. 83.

Maieru, sala Liceului Tehnologic, 31/01/2018

img. www.bjbn.ro

- continuare în pag. 3 -

Centenar

- urmare din pagina 2 -

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 în ținutul Bistriței și Năsăudului¹

Documentul 5.

De zilele mari a serbării Unirii tuturor

Românilor

(fragment preluat din „Glasul Vremei”, nr. 2, Bistrița, 24 decembrie 1918.)

Își adună mama orfanii...

Mama îndurerată și iubitoare începe a-și aduna orfanii împrăștiați în toată lumea de vitregimea timpurilor.

Soarta a vrut, ca cei mai de curând smulși din brațele ei să fie îmbrățișați mai întâi. Sărmana Basarabie, cine a putut spera, că va putea fi mântuită și iată că ea a fost prima orfană readusă la sânul mamei.

În vederea noastră, în vesela grădină a vecinei Bucovina s-a întins hora frăției. Abia după un an mama își îmbrățișează pe a doua orfană. Sufletele ni-s acolo, numai trupurile ni-s abia despărțite

Sărman Ardeal, tu cel mai răsărit, dar și cel mai nenorocit, născut orfan pe lume, tu mai aștepti încă – dar tu și răbda și suferi, o mie de ani asta ți-a fost soarta – tu cel dintâi orfan și cel mai de pe urmă, se apropie și ziua mântuirii tale.

Șterge-ți lacrimile, mama și-a adunat orfanii, numai pe tine încă nu te-a putut îmbrățișa. Dar acum tot sufletul, inima toată, tot gândul îi e numai la tine. Ziua îmbrățișării calde a mamei e aproape. Ce dulce va fi această îmbrățișare în deosebi pentru tine, sărman orfan, tu n-ai cunoscut încă îmbrățișarea de mamă. Ceilalți orfani au cunoscut-o – din brațele mamei au fost smulși. Tu te-ai trezit orfan pe lume.

Acuș vei avea și tu mamă. Te așteaptă cu brațele deschise, acuși vei zbura la sânul ei.

Ștergeți lacrimile, ziua îmbrățișării e aici.

„Gazeta Bistriței”, anul I, nr. 6 din 12 februarie 1921, p.1.

Note de final:

¹ Sinteza materialului a fost prezentată în cadrul manifestării culturale dedicate Centenarului Marii Uniri 1918-2018 intitulat *Cărțile și cântecele Marii Uniri la*

Maieru, 31.01.2018, organizată de Liceul Tehnologic „Liviu Rebreanu” Maieru-sala festivă.

² Punctul I al Rezoluției Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia; vezi la Ion Clopoțel, *Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România*, Ed. revistei „Societatea de Măine”, Cluj, 1926, p. 121; Tiron Albani, *Douăzeci de ani de la Unire. Monografia comemorativă a Unirii. Vol. I Cum s-a făcut Unirea*, Institutul de Arte Grafice „Grafica” Oradea, 1938, p. 231; *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, Biblioteca Despărțământului București al Asociațiunii „ASTRA”, București, 1 Decembrie 1943, p. 109.

³ Textul integral: „În mijlocul furtunei de sânge a războiului mondial silința cea mai principală a noastră e, ca să ferim pe viitor poporul nostru pe mai departe de suferințe și pustiiri și, orice ar urma în viitorul mai îndepărtat sau mai apropiat, să împedecă din capul locului vărsarea de sânge și pustiirile de averi făcute în zădar. Recerc dar, pe fiecare fiu a națiunii maghiare, române și săsești, ca păzând laolaltă și în bună înțelegere să asigure ordinea internă și în urmă, în armonie să statorească toate modalitățile prin care pot, în urma evenimentelor ce ar urma, să apere viața și averea cetățenilor. Ioan Hock, m. p., președintele sfatului național maghiar, Teodor Mihași, președintele sfatului național român, Wilhelm Meltzer, președintele sfatului național săsesc”; la Victor Moldovan, *Memoriile unui politician din perioada interbelică, Volumul II. Documente*, ediția a II-a revăzută și adăugită, editori, Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015, doc. 31, p. 61. Publicat și în *1918 la români. Documentele unirii*, vol. VII, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, doc. 54, pp. 78-79; fotocopie, în *Unirea Transilvaniei cu România 1 Decembrie 1918*, ediția a II-a, redactori, Ion Popescu-Puțuri, Augustin Deac, București, 1972, p. 595.

⁴ În comunicatul acestui organism erau precizate cerințele referitoare la starea de urgență: păstrarea ordinii publice, supunerea față de gărzile civile, interzicerea vânzării băuturilor alcoolice, cumpărare în consumul cerealelor, interzicerea manifestărilor publice, predarea armelor autorităților polițienești, voluntariat la spitalul

public și pedepsirea celor care răspândesc știri false; apud. Victor Moldovan, *Memoriile... Vol. II.*, doc. 31, p. 61.

⁵ Pavel Tofan, *Memorii*, editor, Andreea Salvan, în *Bistrița 90 de ani de la Marea Unire*, Ed. Barna's, Bistrița, 2008, p. 77.

⁶ „Glasul Vremei. Număr ocașional”, Bistrița, nr. 1, 7 noiembrie 1918, p. 1.

⁷ Pe larg, la Gheorghe Unc, Augustin Deac, *GĂRZILE NAȚIONALE ROMÂNE DIN TRANSILVANIA*, Ed. Militară, București, 1979.

⁸ Vezi Lazăr Ureche, *Delegații oficiali ai județului Bistrița-Năsăud la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, din 1 Decembrie 1918*, în *Bistrița 90 de ani de la Marea Unire...*, pp. 109-135; republicat în *Cultură și educație. In memoriam Lazăr Ureche. Volum colectiv de studii și articole*, coordonatori, Aurelia Dan, Adrian Onofreiu, Angelo Manea, Dănuț Archiudean, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2014, pp. 389-58; *Dicționarul personalităților Unirii-Trimișii românilor transilvăneni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia*, coordonatori Ioan I.Șerban, Nicolae Josan, Alba Iulia, 2003, p.117-128; vezi și *1918 LA ROMÂNII. DOCUMENTELE UNIRII. UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA 1 DECEMBRIE 1918*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, în ordine cronologică, pentru cercuri electorale și localități; Vol. VII, doc. 103, p. 78; Vol. VIII: doc. 104, pp. 79-80, doc. 230-231, doc. 233, p. 193, doc. 110, p. 82, doc. 111, p. 82, doc. 112, p. 82, doc. 105, p. 80, doc. 106, p. 80, doc. 107-109, p. 81, doc. 113-114, p. 83; Vol. IX: doc. 678, p. 198; pentru asociații/reuniuni: Vol. X: doc. 1.095, pp. 98-99, doc. 985, p. 34, doc. 986, p. 35, doc. 1.022, pp. 54-55, doc. 1.218-1.219, p. 162, doc. 935-936, p. 35, doc. 943, p. 9, doc. 1.143, p. 126, doc. 1.142, p. 125, doc. 1.324, p. 215; *Gazeta Oficială a Consiliului Dirigent*: nr. 3, 8/31 decembrie 1918, p. 26; nr. 4 din 29 decembrie 1918/11 ianuarie 1919, p. 33; nr. 5 din 5/18 Ianuarie 1919, p. 51.

⁹ Sublinierea autorului.

Adrian Onofreiu

Călător

Strig: Ura

Aproape de fiecare dată când urc iarna în Fic sau pe Runc, profund copleșit de măreția naturii, îmi zic: o să scriu deseară o poezie. Pornesc de acasă neutru. Nu pot decide asupra destinației, decât din mers.

Acel instinct arhaic, providențial, îmi îndreaptă de astă dată pașii spre Runc. Aleg ruta Bori-Gloduri-Fața Poienii. Observ cu măhnire că marea trambulină din Bori, unde săream în copilărie cu sania câte 3-4 metri, e acum aproape nivelată. Alături de mine scârțâie zăpada și fratele meu cel mai mic, Andi. Prin dreptul Butenii, gardurile din sârmă ghimpată șuieră viforos, iar noi înaintăm cu spinarea încovoată, de parcă ne îndreptăm spre niște tranșee inamice. Într-un încălciș de porumbar, doi pițigoii cărbunari, temerari, de frig par să n-aibă habar. Lângă un releu de telefonie mobilă, poposește un botgros, alături de un stol disparat de mugurari sângerii ce își trimit mesaje vocale melancolic fluierate. Nimeni nu-i sâcâie cu : „ești în perioada de grație”, „nu ai credit suficient”, „reîncarcă-ți cartela” etc. Totul pe gratis și fără stres.

Prea mult biciuiți de rafale, deviem de la obiectiv și intrăm pe Valea Hânțoaia unde aproape că domnește acalmia. Trecem deasupra unei livezi și dăm peste o vâlcea tivită cu arbuști feluriti. Într-un măceș, ne atrage atenția o siluetă bondoacă, imensă. Binoclul ne simplifică identificarea: un huhurez mare (*Strix uralensis*). Strig: Ura!, însă acest strigid taciturn ura asemenea strigăte, luându-și imediat zborul pe un vârful de clăie, la peste 100m în dreapta noastră. Folosindu-ne

Huhurez mare (*Strix uralensis*) sursa: <http://pasaridinromania.sor.ro/Huhurez-mare>

de terenul accidentat, ne apropiem iarăși de huhurez, în stil vânătorec. Când întorcea către noi capul ăla extramobil, încremeneam, când nu, înaintam cât se poate de silențios. Așa am reușit să ajungem la 13m de el, în șir indian: noi și urmele noastre. Îi puteam lesne admira ochii negri, tenebroși, ciocul galben-pai și remigele jilave de ninsoarea care cernea fulgi mărunți. Cu acest prilej, am mai adăugat o lege la cele menționate de Muphy: dacă observi ceva remarcabil, cu siguranță o să-ți lipsească aparatul de fotografiat din rucsac. Măinile ne sunt aproape înghețate, nu însă și sufletele.

Seara, mă trezesc parodiind versurile onomatopeice ale lui Ion Barbu:

Bu hu hu la clăia șuie,

Vârf de par spre ceruri șuie,

*Dacă ar fi o còdină
Bu hu hu la pòdină.*

Huhurezul mare (*Strix uralensis*) este o pasăre caracteristică zonelor acoperite cu păduri de foioase și mixte, care au largi suprafețe deschise. În România apare până la o altitudine de 1.600 m. Este o specie preponderent sedentară, deși în iernile grele coboară în zone mai joase. Vânează pândind de pe crengi, iar hrana s-a principală o constituie micromamiferele, dar din dieta sa mai fac parte și insecte mari, broaște și păsări precum porumbei, mierle, sturzi și chiar galinacee. Populația europeană este relativ mică și cuprinde 53.000 și 140.000 de perechi cuibăritoare, ceea ce reprezintă mai puțin de un sfert din populația globală a speciei. Efectivele estimate în România sunt cuprinse între 6.000 și 12.000 de perechi cuibăritoare, iar efective mai mari sunt prezente numai în Rusia. Prin directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice este înscris în Anexa I.

Din cele 10 specii de bufnițe din România, 8 dintre ele habitează în partea nordică a Bazinului Superior al Someșului Mare: *Otus scops* (ciuș), *Asio otus* (ciuf de pădure), *Glaucidium passerinum* (ciuvice), *Athene noctua* (cucuvea), *Aegolius funereus* (minuniță), *Bubo bubo* (buhă), *Strix uralensis* (huhurez mare), *Strix aluco* (huhurez mic).

Bazga Toader Dorel

(info. și img.:

<http://pasaridinromania.sor.ro/Huhurez-mare>)

Rebreniana

Niculae Gheran, REBRENIANA

(studii, articole, documente)

Când credeam cu toții că exegetul numărul unu al lui Liviu Rebreanu de-atâția ani, și-a încheiat, cum s-ar zice, spusele despre acesta și scrierile lui prin cele 23 de volume ale seriei critice, plus alte câteva cărți cu aceeași temă, e vorba de (un volum de corespondență, Intime – Liviu Rebreanu și Fanny, (ediție critică de Niculae Gheran în colaborare cu Dana Hiticaș-Moldovan, Lorența Popescu și Teodor Papuc, Edit. Academiei Române, București, 600 p. ; Tănărul Rebreanu, (Edit. Albatros, București, 1986); Rebreanu – Amiaza unei vieți, (Edit. Albatros, București, 1989); unul „de moloz”, altul de sertar, Sertar – Evocări și documente (Edit. Institutului Cultural Român, București, 2004; și Cu Liviu Rebreanu și nu numai. Evocări și documente (Editura Academiei Române, București, 2007 și că a trecut înspre propria lui proză, (Arta de a fi păgubaș - Târgul Moșilor, Biblioteca Bucureștilor, 2008; Arta de a fi păgubaș, vol. 2, Oameni și javre, Biblioteca Bucureștilor, 2010; Arta de a fi păgubaș, vol. 3, Îndărătul cortinei, Biblioteca Bucureștilor, 2012; Arta de a fi păgubaș, vol. 4, Bordel nou cu ștoarfe vechi, Biblioteca Bucureștilor, 2014, iată că avem surpriza celor două volume masive, intitulate simplu, Rebreniana, primul de 563 de pagini, al doilea de 541, apărute la Editura Academiei Române, București, 2017. Ne convingem încă o dată de faptul că prima și marea dragoste a lui Gheran pentru Rebreanu nu s-a uitat cu toate inadvertențele pricinuite de către unii sau alții în ducerea până la capăt a marelui proiect dedicat lui Rebreanu. Mă bucur alături de mulți alți iubitori de opera rebreniană că despărțirea lui Gheran de Rebreanu mult prorocită nu a avut loc, ea a fost doar amânată, nici n-ar putea avea loc, deoarece preocupările criticului față de Rebreanu au continuat peste ani aducând în lumină și alte aspecte inedite la temă.

Despre poziția actuală a lui Gheran și modalitățile lui de lucru asupra celor două volume aflăm chiar din prefața autorului (pp.5-16), intitulată provocator „Cuvânt înainte și înapoi”. În stilul-i cunoscut, criticul își rememorează cu gravitate cei peste 58 de ani de când trudește sânguinos asupra lui Rebreanu, dar și cu un sarcasm nedisimulat față de disprețul direct sau uneori mascat al multor autorități vremelnice față de munca de cercetare și valorificare a patrimoniului nostru cultural bun de făcut cunoscut în lume. Bistrița are și ea, în această privință, metehnele ei prin Muzeul Județean de care puțini își mai aduc aminte... Meritul lui Gheran este că s-a aplecat cu răbdare și pricepere peste periodicele vremii în care publicase Rebreanu, apoi cercetarea lucrărilor de sertar, e vorba de proza și dramaturgia maghiară, plus cele două volume de Jurnal și 6 volume cu peste 200 de titluri de lucrări dramatice, articole și eseuri, interviuri și răspunsuri la anchete care au făcut ca numărul volumelor din ediția critică să crească de la 10, (doar opera propriu-zisă) planificate în prima fază, la câte au ieșit până în final, adică 23. Cu aceste două cărți se încheie așadar, această ediție a lui Gheran care e și unică din literatura interbelică și terminată. Într-o scrisoare adresată lui Nicolae Manolescu, din 2001, Gheran amintește cu amărăciune crâmpie din odiseea acesteia: ediția a fost terminată în 2005, a fost proiectată în 20 de volume, au ieșit 23, de vină au fost jurnalele de sertar din familia scriitorului și faptul că un volum de cronici dramatice a fost „spart în două.” Criticul amintește pe toți cei care l-au ajutat și înțeles, dar nu-i uită pe culturnicii și guvernanzii care i-au pus piedici. Cu nostalgie și indignare disimulată își aduce aminte de ce a fost odată Aiudul cu sesiunile lui de comunicări științifice legate de Rebreanu, apoi Tescani, Ghimeș-Palanca și Bistrița. Menționează cu plăcere pe bistrițenii: Cornel Cotuțiu, Ion Moise, Mircea Oliv, Olimpiu Nușfelean, Ioan Pinte, Aurel Podaru, Virgil Rațiu, Al. Câțcăuan, M. Prahase și Gheorghe Marinescu. Nu același lucru s-a petrecut în 2015, când la cererea Editurii Academiei Române către Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, cu propunerea de a se reactiva șantierul Rebreanu cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la moartea acestuia, nici nu s-a răspuns, nici nu s-a redeschis nimic, de menționat că bistrițenii au blocat cercetarea. Dacă primele trei volume au fost tipărite în 8.000 de exemplare, spre final, s-a ajuns ca, din varii motive, tirajul să ajungă doar la 500 de exemplare. Marele și probabil, ultimul regret al lui Gheran rămâne că n-a apucat, n-a fost ajutat să adune într-o nouă ediție critică toate materialele de ultimă oră. Separat au apărut alte volume, unul de corespondență, e vorba de „Scrisori

către Rebreanu”, A-B, (Ediție critică de Niculae Gheran, în colaborare cu Emeșe Câmpean, Rodica Lăzărescu, Andrei Moldovan și Lorența Popescu, Edit. Academiei Române, București, 2014, 312 p.), primul dintr-o serie proiectată de cel puțin patru volume și Liviu Rebreanu - prin sine însuși, (în colaborare cu Andrei Moldovan, Edit. Academiei Române, București, 2008), apoi două complementare: Caiete, prezentate de Niculae Gheran, stabilirea textelor în colaborare cu Valeria Dumitrescu și Gh. Fischer, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974, 518 pagini și Liviu Rebreanu, la lumina lămpii, în colaborare cu Puia-Florica Rebreanu, Editura Minerva, București, 1981, 350 de pagini, plus 16 iconografii. Colectivul de la Bistrița s-a desființat, proiectata biobibliografie Rebreanu a rămas în fișe de lucru precum și celelalte alte câteva volume de scrisori către Rebreanu, deoarece autoritățile bistrițene au denunțat contractul de colaborare cu Gheran. Tot un ultim și mare regret al criticului Gheran este și faptul că în viitoarea ediție bibliofilă a Academiei Române, în locul acestuia, Eugen Simion, din motive numai de el știute, a preferat să lucreze cu Ilderim Rebreanu (nepot de frate al lui Liviu, cel din urmă descendent al familiei Rebrenilor) și Mircea Coloșenco.

Al doilea capitol introductiv se intitulează Cronologie – el reia datele de la prima cronologie din Caiete, apărute în 1974, comparând și cronologia din 2008, din volumul Liviu Rebreanu prin el însuși, Editura Academiei Române, București, 2008, colaborator Andrei Moldovan (pp.32-72), cu cele din cartea de față (pp. 17-52), constatăm că ele sunt identice, ceea ce înseamnă că datele esențiale biobibliografice s-au sedimentat definitiv.

Studii și sinteze – primul capitol propriu-zis, amplu, pe 396 de pagini, începe cu Confesiuni (în Observator cultural, IX, nr. 463, 8 mai 2014) în care Gheran își rememorează cu stoicism piedicile puse încă de la începuturile ediției critice când a fost refuzat cu titlul de „Opere complete” și i s-a propus ca la ceilalți „Opere alese”, până la urmă, prin insistența criticului cu argumente s-a ajuns la o soluție de compromis, de mijloc, doar „Liviu Rebreanu – Opere”. Deși Gheran era, la acea dată, secretar al Consiliului Editorilor și Difuzării Cărților, a fost nevoit să se lupte cu cenzura, mai ales la romanele Crăișorul Horea și Gorila. Oricât s-a zbatut, n-a reușit să reproducă acele șapte cuvinte, e vorba de o dedicație către Iuliu Maniu de pe Crăișorul Horea: „Domnului Iuliu Maniu, omagiu de nestrămutată dragoste, LIVIU REBREANU”.

Alt articol intitulat, Început de drum, fost Cuvânt înainte, la Caiete (pp. 5-11), exprimă îndoiala criticului față de autoportretele scriitorilor în general, dar și asupra memorialiștilor contemporani care devin ei prioritari. Despre fondul documentar Liviu Rebreanu, Gheran spune că e imens, cu însemnări ce au caracter jurnalier, dar și cu amănunte privind asupra scrisului lui pe zile și ore sau număr de pagini. Rebreanu cunoștea bine limba țaranilor din zonă, pentru critic încă mai sunt neclarități în ceea ce privește botezul literar al acestuia.

Festina lente – o prefață din 2016, la trilogia Golani, Ciuleandra, Calvarul în care Gheran clarifică începuturile literare ale lui Rebreanu, mai întâi, în dramaturgie, apoi, în presa literară și, în final, ca prozator, adică prin schițe și nuvele. Despre debutul propriu-zis, criticul prezintă mai multe variante: Cu o schiță într-o revistă din Budapesta, semnată cu un pseudonim, asta mărturisește chiar Rebreanu. Apoi, cu o povestire într-o revistă budapestană, după spusele lui Rebreanu însuși. În al treilea rând, cu una din cele peste 50 de piese scrise în limba maghiară și trimise teatrelor din Budapesta, dar și cu Scara măgarilor inspirată din viața ostășească, în limba maghiară. De luat în seamă și „Amintirile din copilărie”, de la Maieru, unde se conturează primele începuturi de prozator. Ca să-și depășească limba rudimentară, Rebreanu a exersat continuu, de la sceneta Traiur a trecut la conspecte din textele lui Alecsandri, Sadoveanu, Ion Pop-Reteganul, Agârbiceanu, P. Dulfu, Creangă și chiar Caragiale. Scriitorul va cunoaște îndeaproape, la fața locului (Maieru, Prislop, Măgura Ilvei, Nimigea Ungurească și Vărărea) atât viața țărănească cât și limba. De la debutul

cu schița Codrea și până la Răfuiala se poate observa o creștere calitativă și primele semne de afirmare. La București, Rebreanu a fost ajutat de către Octavian Tăslăuanu, Mihail Dragomirescu, Ilarie Chendi și George Coșbuc care îl și recomandă „Convorbirilor literare.” Gheran remarcă următorul fapt: După doar zece zile, lui Rebreanu i se publică Volbura dragostei (sau Cântecul iubirii), apoi Proștii, Culcușul, Golani și Dintele. De la debutul cu schița Codrea din 1906, au trebuit să treacă doisprezece ani până la apariția romanului Ion și încă alți doisprezece până când Rebreanu să fie considerat ctitor al romanului românesc modern. Între timp, i s-au publicat 15 volume de nuvele cu reeditări și titluri schimbate. Un progres vizibil se vede în Ițic Ștrul, dezertor și Hora morții, iar primele semne ale romanului Ion apar în schița Zestrea. O trecere rapidă în revistă a prozei scurte a lui Rebreanu făcută de către Gheran în aceste câteva rânduri poate constitui un reper nou și incitant, în abordarea acestei teme. De salutat și remarcat, așadar, din prima parte a volumului I, Rebreniana, postura lui Gheran de istoric și critic literar pe lângă cea de editor, romancier, memorialist și jurnalist.

Iacob Naroș

Măiereni în prigoană

*Peste negura din vale
Țes fuioare de lumină
Suflete patriarhale
Cu scânteia lor divină.*

*Eroi fără monumente
Cărturari fără de carte
Prin alese sentimente
Disprețuitori de moarte.*

*Purtători ai torței sfinte
Ei au depășit Olimpul
Alergând doar înainte
Să fructifice tot timpul.*

*Mandragore-nbălsămate
Într-o vale someșană
Strălucesc ca nestemate
Pe o frunze diafană.*

*Puși la jug în loc de vite
Au trecut prin Ilva Mare,
Iar ocările sporite
Le priveau cu nepăsare.*

*De jandarmi bătut cu bice
Trupul lor părea că-i pleavă
Însă rodul bun din spice
Însutit rodea în slavă.*

*Când se adunau la rugă
Nu porneau în lung convoi,
Ci mereu gata de fugă
Se-ntâlneau doar unul, doi.*

*La căsuța de sub coastă
Puneau perine în geamuri
De unirea lor cea castă
Să nu afle rele neamuri.*

*Lideri bravi ori simple mame
N-au cedat în închisoare
Unde gârzile imfame
Semănau în jur teroare.*

*Nu e mit, nici vorbă-n pripă,
Măiereni promotori,
Au răbdat clipă de clipă
Și-au rămas biruitori.*

*A lor viață se arată
O epistolă curată,
Scrisă cu priboiu-n piatră
Spre a fi eternizată.*

Bazga Toader Dorel

Lirica

Augustin Ostace

TRANSATLANTICA

Meditația nu este o Ființă Occidentală,
Lăudând mereu Ipaduri și Burse de fală

Enciclopedismul nu este un Om Occidental,
Preamărit de nimicuri și banalități în zadar.

Conceptologismul nu este un har Occidental
Prăbușit în inflații și-n terorismul barbar...

...Pornit demult din Răsărit,
Din culcuș de pe dealuri și din somnu-mi rănit,
Spre Vest, mereu mai spre Vest,
Până când deșertul, mai deșert
mă oprește trăznit.

Nediferențiat din larvar în larvar
Retraversez și oceane și cleștare de jar,
Determinant asimetric din sensul precar
Neterminatul și nebănuitul har...

Am străbatut monosilabic
Imense lumi de plumb,
Privesc acum sărman lugubric
Un dormitând martir telurgic...

ZEU CELULAR

Sunt programat să mor!
de la primul meu scâncet
Înscris și prescris ca instinct celular,
în gena Apoptosis
Pre-signalizat e drumul ce-l parcurs,
Din leagăn de pridvor,
Pân' la descântec de prohod
auzit în amurguri de dor...

Sunt programat să mor!
Destin și ADN întrețesut,
în mai lungul,
Sau mai scurtul fuior,
Copil alergând prin bătrâneți
De vârsta a treia
densificată în co-morbidități...

Sunt programat să mor!
Ma zbat între opac și zona pelucidă
Cu fruntea-n amar de pe dealuri uitate,
Memorând parastas în tremurânda colivă...

MARELE DĂRUITOR

Un Cineva necunoscut gândit-a
țesut și zygot
Un Cineva Dăruitor le-a regândit
în ADN și creșteri cu spor.

Un Alt Cineva mai Ursitor le-a preluat
întru destin și dor,
De ce sunt programat să scriu
până ce mor?

Un Mare Anonim născut-a
dincolo de timpuri și lumi
Un Mare Dăruitor de colinde
de ode,
de nestinse genuni...

De ce zeul coboară mereu prea târziu
Prea latent
Și prea rătăcit?

Sunt carne și suflet?
Sunt minte și spirit?
Sunt oare un pretins semizeu?
Judecându-mă în Infernuri
cu Judecătorul meu...

Grigore Avram

Aș fi putut

Aș fi putut să fiu culoare,
Nepieritoare ca o stâncă,
Să mă agăț de fiecare
Motiv ce ne unește încă
Și ne adună împreună.

Aș fi putut să fiu o floare
Aprinsă, mică sau neună,
Să mă topesc sub clar de Lună
Și să renasc privind la Soare.

Aș fi putut să fiu nimică,
Un praf în vânt sau strop de ploaie,
Iluzie ce se despică
Prin ale vremilor noroaie.

Aș fi putut să fiu de toate,
Dar cel mai potrivit, se pare,
În ale timpului hotare
A fost să fiu doar ce se poate:
Un om, ca altul oarecare

De vrei un pic mai mult

De vrei un pic mai mult, tu doar învață
Plăpânda Lună ochi să te desprindă.
Nu zăbovi doar într-a vieții tindă!
Deschide ușa, ca să-ți vină-n față,
Fiorul rece-al viselor antume
Ce-ți dau curajul reușitei certe.
Și vei vedea că, vinovat de spume,
E singur valul vocilor inerte,
Care-n urcare te-au păstrat povară.

De vrei un pic mai mult, tu te coboară
De prin înaltul falselor ispite
Și dă contur cuvintelor rostite,
Dreptatea lor din vânt să-și facă scară.
Apoi, încearcă să le-ngropi tăciune
Pe o circumferință mai aparte,
Dorințele ce ți-au cerut, nebune,
Să dai iertare glasurilor sparte
Mereu de-aceiași putredă putință.

De vrei un pic mai mult, fii biruință!

Drumule bătut de veacuri

Drumule bătut de veacuri,
Ochii mei te mai amână
De-mi promiți să-mi fie leacuri
Pentru înc-o săptămână
Visuri care mă combină
Când cu mândra-n prag de seară,
De iubire veșnic plină
Și mereu în ulicioară,
Când cu zborurile-nalte
Care vor să mă deprindă
Har luminii celeilalte.

Drumule, de vrei să-mi prindă
Rădăcină a ta cale,
Lasă pașii să-ți ofere,
Tot călcând în deal și-n vale
Cadențând, o nouă față.
Și văzduhului, de-i cere
Să-ți mai dea încă o viață,
Fii tu singur ajutorul
Celor care vor urcare,
Iar cu mine, călătorul,
Rogu-te să ai răbdare.

Semne

Noroc că mai sunt izvoare-n fântână.
Când clipa din noi e o goană de câini
Și gândul nespuse devine rugină,
E semn că trecutul se spală pe mâini,
Lăsând muritor cel viu să devină.

Dar toate se-nvață-n cuvinte...

Când aripi ne cresc și vârsta le simte,
Apusul se-mbracă-n culori de cleștar.
Aș vrea, pentru voi, o lume cuminte,
Să pierdeți a nopții ispită, măcar,
Când culmi amăgite-s de cețuri,
Când toamna-nceput e doar de înghețuri
Și vânturi ciopor coboară la vale.
Voi toți vă mirați că-n nașteri sunt grețuri,
Că răul ne stă profetic în cale,

Că moartea ne-o luăm din cuvinte...

O, nu. Mai bine luați seama la semne:
Când codrul e mic, sărac e în lemne.
Și voi, când puțin vă stă dinainte,
Iar ochiul mereu va vrea să-l însemne,
E primul reper că viața vă minte,
Că, sigur, nu toate din lume sunt demne
Când răul vă stă și-n suflet, și-n minte.

Dar toate se trec prin cuvinte...

Viața lațară

gunoiului, din viscolul ce șuieră pe toate dealurile, mai ales în sania care coboară repede spre sat, un lemn în sobă e ca o făclie în întunericul nopții.

Un lemn care clocește, altul care se aprinde...
O poveste care mocnește, alta care acum se zămislește în amintirile de demult. O începe unceșul Alexandru,

Jarnă de povești

“No, haideți și mâncați să nu să răsească!” ne cheamă găzdoaia casei. Noi ne suflicăm mâncile, apoi ne spălăm în lighian, ne ștergem de un cingeu curat și intrăm în odaie. Ne punem toți pe laița de lângă masa, iar găzdoaia ne îmgie cu un pahar de jinars cald, ca să ne mai încălzim un pic și ca să avem și poftă de mâncarea care e pusă pe sobă.

“Îi mare omătu' la deal, așa-i? întrebă gazda. “Îi mare, da' amu-i bine că îi făcută cale de sane hăt, până la deal” zice Viorel, cărașul, în timp ce unceșul Alexandru, de 82 de ani, își încălzește mâinile lângă sobă. E mare omătu', dar și frigul, iar iarna, care a venit doar acum în ianuarie, pare că va fi una aspra. Așa că atunci când vii de la deal, de la căratul

Viața lațară

care își aduce aminte de o întâmplare de pe vremea când avea 8 ani, din timpul celui de-al doilea război mondial, din vremurile - cum ne spune el - "când noi, băietanii, merem la joc ca să ne uităm". Erau ei, băietanii, adunați în capătul podului Purcioii și priveau la jocul mândru al feciorilor care jucau în dugheana de lângă pod. Fiind zi de duminică, erau mulți acolo: "era Alexandru Cărbune, era ba' Augustin Vântău, era Ion Vântău" și alți feciori care se bucurau de joc, dar deodată "o vinit ruși și s-o apucat de bătaie acolo în dugheană. Ba' Alexandru Cărbune o luot un lătunoi și l-o pălit pe un rus piste o urece și i-o tăiet-o. Și o vinit comandantului rusăsc, -tuma' la pe 'Neș, une' o fost bariera, era unitatea rușilor - o vinit și i-o pus pe tăț feciorii în rând ca să-i puște. Da' o avut noroc cu Vântău c-o știut rusăște, că, dacă nu, pe tăț feciorii îi pușca. Bgetu' Vântău o vinit și i-o scăpat pe feciori, că era în timpul războiului și îi pușca pe tăț".

De Vântău își amintește și Viorel pentru că Vântău, pe nume Iochim, a fost bunicul nevestei lui, Ilișca, și a stat acolo pe vatră, pe Purcioaia la deal, unde locuiesc și ei acum. O uliță, un pârlaz și o fântână, singura din zona aceea, chiar la el în ocol. Iar acolo o poveste sau două spuse de Iochim, pentru fiecare care venea cu cofa după apă. Povesti din timpul războiului, de când făcuse armata la ruși, de când fusese rănit la umărul stâng și la față de o sabie a dușmanului. Sabie care peste ani îi lăsaseră ceva cicatrici și un defect la grai. "Cine o avut zăle o scăpat și o vinit acasă". Dar câți or mai fi fost cei care nu s-au mai întors din război, dându-și sufletul acolo, femeile lor măritându-se cu alții. Uneori s-a întâmplat chiar ca unii, puțini la număr, dintre cei crezuți morți, să se întorcă peste ani de zile și să își găsească nevasta măritată cu altul, poate chiar și cu copiii. Oare cum le-o fi fost ?!

Dar feciorașii au rămas acasă și au continuat să privească la jocul celor mai mari, apoi au învățat să joace, să respecte pe alții pentru ca să fie respectați, ajungând chiar ei șefi la joc, cum e și cazul unceșului Alexandru. Iar odată ajuns șef "trăbuie să strâng banii di la ficiori, să nu-i las să să bată, tăț să șie bine că, dacă era șeva, mă lua pe mine miliția la hop". Un alt șef de joc, despre care ne povestește găzdoaia, era și Bonifapt din sus, care, pentru a-i potoli pe feciorii neastâmpărați, folosea un bici cu care îi atingea din când în când.

Jocul, atât de îndrăgît de toți, se ținea duminica,

Iarnă de povești

spre seară, după ce ieșea de la vecernie. Iarna se ținea în șurile caselor, iar vara la căminul cultural. Dar a existat și dugheana de la podul Purcioii, iar mulți ani mai târziu și dugheana din parcul satului, unde cetera și gorduna lui ba' Isip i-au înveselit pe toți.

Strigăturile feciorilor s-au auzit până în cele

Iarnă de povești, Maieru, 2018

foto: Viorel-Daniel Partene

mai îndepărtate colțuri ale satului, până în pădurile ce le străjuiau. Dintr-o parte:

"Fost-am puiul pădurii / Și nu m-o mâncat lupcii. / Lupcii mânâncă oi și boi, / Nu mânâncă ciobani ca noi!" Iar din alta: "Roată, roată, rotiliță, / Draga badii, copiliță, / Astă-vară sugeai țâță / Ș-amu-i dai badii guriță! / Astă-var'la școală-îmblai / Ș-amu gură badii-i dai!"

Strigături care erau auzite de toți cei care erau adnați la joc, de cei care erau prinși în joc, în sârbă, dar și de cei care stăteau pe margini. Strigături auzite de drăguțele feciorilor care se simțeau nu numai prinse în brațele feciorilor, dar și prinse în centrul atenției. Ce mai conta dacă drăguțul îi striga și așa: "Du-te acasă, buhulină / Și te lă și iară vină!"?! Doar se știa că în curând o s-o invite pe fată în casă, o să-i pună un pahar de jinars și o s-o întrebe dacă va vrea să o ia de nevastă.

"Vai de mine!" "Ce-i cu tine?" "Că nu vine!" "Oare cine?" "Vasile", "Ion". Și mulți alți flăcăi care

erau așteptați în șezătorile de peste iarnă. Unele fete "își făceau cu sita", spunând pe rând replicile de mai sus, chemându-i pe feciori în șezătoare, altele ștrecăneau, altele făceau șipcă, altele, care erau mai harnice, torceau chiar două fuse pe seară. Și aici firul tors era împletit cu multe povești, una care ne este spusă tot de mama. Se zice că la o șezătoare, unde erau adunate numai fete, au venit și 12 feciori "atâta de faini", feciori din alte părți pentru că nu erau cunoscuți de niciuna dintre fete. Toate s-au minunat de frumusețea lor, dar când și-au îndreptat ochii în jos au văzut că toți aveau copite. S-au speriat, dar scuzându-se una câte una, pe rând au ieșit afară, cu promisiunea că se vor întoarce. Dar nu s-a mai întors niciuna. Doar o fată a rămas acolo, una care nu a observat copitele feciorilor, despre care se zice că ar fi fost mâncată de aceștia.

Apoi povești despre cum unele fete își aduceau drăguțul la ele "călare pe mătură", chiar tocmai de sub Muncel, din Vărăriște. Povesti despre un vânt năprasnic care a luat pe sus un bărbat, ducându-l chiar pe vârful Măgurii Mari. Povesti despre "luatul laptelui" de la vaci, atunci când la 12 noaptea, în grajd, se auzea cum cineva mulgea vacile, chiar dacă toată lumea era în casă...

Dar și povești despre o vacă "împlântată în tină până în burtă" și coasă de acolo doar cu ajutorul parilor. Despre căratul gunoiului cu tarnața pe cal până la Runc sau la Șiuoi. Despre mersul, iarna, a lemne "pe unde puteau" și despre hardăii care le luau securile, dându-le și amendă. Despre tăiatul lemnelor cu fierăstraul și uscatorul acestora pe lângă sobă. Despre "făcutul țăgilor" de către bărbați, seara, când veneau acasă. Despre "roatele de napci de pe sobă" și "pita de mălai" atât de bune atunci când mergeai prin vecini, seara. Despre șezători. Și despre alte câte și mai câte.

Povesti din bătrâni. Unele adevărate, altele împletite cu fiori din roua închipuirilor.

Ce frumos e să le auzi la gura sobei, pe timp de iarnă! Ce frumoase sunt atunci când sunt spuse de bătrâni. De bătrânii albiți de vreme, bătrâni care încă ne mai așteaptă ca să le auzim...

Viorel-Daniel Partene
30 ianuarie 2018

Fulgurații

"Cartea XIII" - (Carteatreizepe)

(volum în pregătire)

2018

Urări, colindări, de la toți, de la moși și nepoți, de la neamuri ori streini, pupări de la mătuși d- aici dar și de la alte "gagici", țucări de păhărele cu fetișoare, ciocnări de borcanele cu băieți faini și sănătoși, închinări de la deștepti și de la beți, tai-tai din mâini peste garduri la vecine, salutări cu aripe de peste mări și țări, d- aici și din alte zări. Hai...că-i bine! Cum zicea pe-un părete, într-o carpetă îngîlbenită și vece: "Sînătate și Iubire, mult Noroc și Fericire"!

Primăvăratice!?

Temperaturi primăvăratice. Picături din streășină și din nas! Diamante, cu cotarca-s aruncate prin ierburi fade. Tapete de frunze presate, gropițe de verdeață, semințe, fructe putrede, samare, urzicuțe, părăluțe, toporași, timide gălbenele de tuse, codițe scurțite de coada-țoricelului, fire uscate de salvie și sunătoare, culcușuri de frunze chircite, cuiburi de nuci neafiate. Pe raturile umbrite respiră subțire răsurile cu măceșe înlăcrimate, iar vârguțele de racită ș-arini is brobonite de ceață. Continente minuscule de omăt, poteci leopardate, păsări și animale ciudate coboară din peșteri de gheață pe pământul amestecat de-a valma cu zăpadă și verdeață. Nuuu, nu săriți în sus, că dați în pod cu clopu! Știți bugăt de bine că, iarna n-o mânâncă lupu!

Neațăăă geroasă!

Trezoreria lui Decembrrr: lingouri de argint, flori de cristal, pene din aluminiu ușor topit, porțelanuri

reci, bibelouri de fildeș, desene de cretă translucidă, stâlpi de var congelat, broderii, coronițe de gheață; iar din panoplia sa ...cuțite de oțel albestrit, săbii din ger cătrănit, ace de friguri vinete; doar cât am întredeschis cufărul lui de geruri!

Trofeele unei zile de gerar

Lumină! Orbitor! Aduc la mine-n dormitor sub pleoape, degerate șoapte, frig clănțănit, mărgăritare din înghețate ape, flori de platină pe fereastră, o planetă albastră dintr-o cofă tunată de ger, stele, ace, agrafe, sâni de oțele, fantome ciudate, nuduri și forme nerușinate, un cocoș de sticlă cu ciocu-n albastru lovind, figuri marmorate, broderii și gherghefuri savante, comori din lacuri de argint. Ca tăciunii-n vatră, frigurile dragostei așteaptă c-o scânteie să le-aprind...

Lupta bătrânului Samurai

Cu toiegel de-alun la drum! Pe firișor de apă fierăstruită la maluri de joagăre cu colți de-argint! Meduze, măști de sticlă rece și subțire, perle și bile de toate mărimile, coliere, șiraguri de mărgelă pentru toate iubitele mele. Apoi am ieșit la coastă printre hermeline, iepuri, aripi, pene, mușuroaie proaspete făcute de cârtițe care n-au somnul de lene. Printre crengi, printre mere bocnite și stafidite de ger, câte-o gușă de cocoșar, printre nuiete pișigoi cu frac galben și crăvățele galbene, pe buturugi de nuc, cucoane cu găitane albăstrui dungate cu negru, pe cer aripi negre și cozi cuneiforme de corbi. La streășina colibei atârna cuțite, junghere, vârfuri de lance

și alte arme albe! Garduri, pârleazuri și zaplazuri s-au pudrat cu omăt, scăiuții s-au căciulă cu peruci albe, puful de curpen s-a poleit cu nea scânteietoare, globuri pentru o sărbătoare numită Duminica strălucitoare a Samuraiului...războinic ieșit din mine care-a-nceput să se lupte cu umbrele, urmele, crengile căzute, proptelele rezemate pe răchițele putrede. Cârja de alunel a devenit o sabie katana gata de împuns toate clăile din Poderei, de tăiat în alergare nebună coada unui șoldan cafeniu, de scuturat ramurile pudrate cu omăt tos ale păducelor din ogaș! Crezi că bătrânul zamurai a ostenit? Aș! Am mai făcut o rostogolire prin puf, cinci mătăni ca să simt catifeaua și mirosul fâinii proaspete, tot atâtea îmbrățișări cu tulpina netedă a nukului, trei chiote pentru curățarea trombonului, apoi mi-am scuturat un frison ca un sloi alunecat pe după ceață pe șira spinării ș-am întinerit! Pe locul rugăciunii a rămas o grămăjoară din praf de cretă de culoarea cernelii-n albastru pălit. Plecasem de dimineață singur, obosit, cătrănit de viață, m-am întors vesel și voinic, cu Samuraiul din mine odihnit, împăcat cu sine!

Scara, roinița și sloiu

Expoziție de...garduri, pârleazuri, scări și praguri de lemn: lețuri cu frișcă, proptele cu țucăr praf, șipci trosnite de frig, jărezi cu umbre alungite și

- continuare în pagina 7 -

Fulgurații

”Cartea XII”- (Carteatreişpe)

(volum în pregătire)

tremurate-n albastru vânat, pari cu fesuri de nea, zăbrele putrede din temnița iernii, pe alocuri rupte, ceea ce demonstrează că din orice închisoare se poate evada, hei, dar rămâi prizonier în capcana dragostei, ei, ei, inimă de putregai unde ești acolo stai ca draniță-n învechită, ținută pe corn de cuiul ruginit, scândurică de brad altădată tânără din care picură amu lacrima înfrigurată a bătrâneții, care se adună picătură cu picătură și se-ntoarce împotriva ta ca un pumnal de gheață nebună. În prisacă la gura roiniței din care se scurgea ghemul de albine și dâricele de miere din gușa lor parfumată cu cătușnică s-au prins trei cuțite de-argint! O, vai, vai, dulceața verii ș-a vieții cum să duce-rai! Dar ...ca-ntr-un film cu hapiend, ceva vine ca o colindă cu Lerui ler, ne salvează și ne scoate inima din frigider! Căci peste garduri, peste haturi, pe deasupra de surcele, pe sub stele găsești ca din întâmplare, o scară din lemn cald și tare de urcat prin ger ca să cobori celui drag ori celei dragi luna de pe cer!

Imaginarium glaciar

Călătorind, mergând, băjbâind pe maluri înguste de-argint prin epoca ghețurilor: pe sub scări, trepte, praguri și zăpoade de marmură subțire înoată caracatițe și meduze din friguri seci, somoni, scoici, monștrii abisali din spaime reci, s-agață de țarmuri, linguri, blide și potire răsturnate, atârinate de crengile ajunse-n ape ale sălcuțelor degerate, tacâmuri casante la dejunuri înghețate pentru Gerilă, știți voi care, de la Creangă (din citire, cel cu "urechi clăpăuge" și "buzoaiie groase și dăbălăzate", tremură peste ape fierte de ger, vedenii din era glaciara: tapiri, rinos, fildeși translucizi, colții-spadă ai felinelor străvechi, picioare-n butuci de mamuți! Lentile, gheme, pene, bile, forme groțești, s-acoperă, se descoperă la cascade și bulboace de unde-n vâlurele. Lacrime picură din ochii apoși ce se-nchid, se deschid. Undeva la izvoară, bagheta Crăiesei plutește-n limpede lichid!

Moș Pământul!

Caaaare pictor, măi, Ianoș?! Ia, acolo, un biet moș! Pământul! Mare brânză, talmoș-balmoș de griuri și

zăpezi curate. Să laudă degeaba! Și io aș putea lua dintr-o bărbântă telemea cu mâna ș-aș împrăștia peste toată lumea! Mare scofală să iei smântâna din oală și să mânjăști crânjile, clăile, gardurile, ierburile, stupina, cușmele, broboada leliuții Irina și acoperișul de la școală! Apoi, ca să se dea el mare Bruegel, mai suflă peste tablouri, din palmele făcute căuș un fel de puf, nuș' ce duh, niscaiva scântelute reci, niște sclicpici, ceva poleială, pesemne oarece poantilist să pară! Bîiîh, ce smâzgăleală ar spune unii! Nebunii! Habar n-au că sub soiu' acesta de spoială să ascunde multă căldurice interioară! Altfel n-aș înțelege de ce toată puștimea până la noușzăci de ani plus oamenii de omăt îl adoară! M-am înervat azi pe un confrate, care mi-a cârtit la ureche, pe la spate, cum că moșu' n-ar fi decât un biet ucenic la fabrica de lactate!

Filă de Gerar cu gerunzii...

Foi, file, pagini asemenea, ba de cruntă cremene, ba de moale dulce lene! S-a mai încălzit inima asprului

Măgura cu omături, Maieru, 2018 foto: Ilie Hoza

Gerar, flăcău voinic fără nici un sfaț în buzunar! Las' că are brilante pe țarmuri, la gura fântânilor și stele de-argint pe umărul stâng în timp ce io-s de reumă strâmb! Puterile i-au slăbit că vine din față feciorul Fevra, cel mai scurt de-un picior și cu mână sucită, nătăngă! Așa

că-l cam lasă puterile și muierile fiindcă a-nceput să plângă! I se vede-n privire un colț de verde licărind! Un ceas solar pe zăpadă ticăie ore, minute, secunde la rând. Da, daaa mai are încă vreo tri zăle lumea la picioare. Cu: buturugi desenate-n coliere de perle și inimioare, toiegelul rezemat de-un gând, tulpinițe de cicoare umbre albastre prelungind, la călcăie pene d-argint, mere și nuci putrezite-n pământ, corbi în abanos strălucind, săcurea pe tăietor odihnind, crengi contorsionate de frig, ploaie și vânt, drumuri neterminate până când, mama așteptându-și fiul, lăcrimând...

Zbârlire...

Ahhhh, așa un fior, ieșisem după o cotarcă de harțapele, cam goluț, doar c-o cămașă scurtuță peste ghebuță, cum m-am tuplicat așa, pe vine, izmănuța cam largă și subțire, sau vântu' mi-a dezgolit bucele slăbinoase și fragede ...șîîî??? ...am simțit așa ...un fior cald, mătășos, da și răcoros, adică umedos, aburos, nici nu știu cum să zăc?! Credeam că-i cine știe ce duh, vreo atingere femeiască, o briză mediteraneană, niscaiva aură ori auroră boreală, vreun îngerăș adiat din streășină! M-am întors să văd ce fericire, ce gădilară divină a dat peste mine!? Not! Nimic din gânditele acele! Era coada motanului Sigmo! Care se freca de fesele moșului!? Ahhhh, așa un fior, crezusem că mor!

Sonarul inimii...

Bobotează în pufoică! Șubă la inimioară, măi dragă, Mărioară! În creasta streșinilor au încremenit greble de platină și țăpușă din argint viu! Să vin Ioană ori să nu mai viu!? Picuri din streășină de ger și lacrimi din ochii mei cu gelozie de antigel!? C-am mai îmbătrânit c-un an, m-am prostiț cu zece! Haină veche! Vă întreb până la ce vârstă ai voie să te îndrăgostești? Moșule, iar vezi curcubeu în ianuarie?! Mă gândesc la trai, la putregai, la vâtrai, la...mălai! La păsări imagine, ofilite ierburi foșnitoare, la coji scorțoase luminoase, la sonorul inimii mele, care bate aiurea! Tare!

(Nb. Fragmente din volumul ” XIII ”)

Ilie Hoza

Un plagiat dovedit!

Către redacția săptămânalului MAGAZIN, Scrisoare deschisă dlui. George CUȘNARENCO

Domnule Cușnarencu,

Anul trecut, în urma unei lecturi amănate din pricina altor cărți care „mă trăgeau de mânecă”, am reușit în luna noiembrie, în timp f. scurt, să citesc minunatul microroman/novelă „Relatarea unui naufragiat” de Gabriel García Márquez, iar tot din pricini care mă sollicitau în alte „direcții”, să scriu mai târziu, dar cu bucurie, cronică la cartea amintită, o lectură agreabilă, potrivită tuturor vârstelor. În 12 ianuarie 2018, cronică apare la rubrica bilunară, „Invitație la lectură”, din cotidianul județean „Mesagerul de Bistrița-Năsăud”. Îndemnat de gândul că povestea lui G.G.M. și, desigur, a „eroului” Luis Alejandro Velasco merită să fie cunoscută de mai mulți cititori (chiar și în numele traducătoarei Tudora Șandru Mehedinți, ale cărei transpuneri în limba română, din Seria G.G.M., la RAO, le-am comentat cu alte ocazii), am trimis pe adresa MAGAZIN (e-mail din 18 ianuarie a.c.) cronică mea cu rugămintea de a o lua în seamă, (să o publicați, fără să am pretenții pecuniare), mai ales că subiectul microromanului se potrivește spiritului revistei MAGAZIN.

Spre surprinderea mea, în MAGAZIN din 15 februarie 2018 întălesc la rubrica „Colțul cu litere” o cronică la cartea menționată mai sus, semnată George Cușnarencu. Cronică este scrisă după cronică mea, din care ați preluat propoziții, fraze, expresii care în exclusivitate îmi aparțin. Las deoparte faptul că ați preluat și coperta cărții scanată de mine, pe care am trimis-o deasemenea. Îmi pun întrebarea dacă înainte de a scrie recenzia dvs., ați citit cartea „Relatarea unui naufragiat”? După câte îmi amintesc, v-am întâlnit în vreo două rânduri la târguri de carte, poate și cu alte ocazii „provocate” de prieteni comuni optzeciști. De aceea, citind, am rămas mască și, recunosc, m-am pus pe râs. Nu găsisem altă reacție.

Vă scriu acestea și vă rog să publicați această epistolă (tristă din punctul meu de vedere), împreună cu cele două anexe, cu textele cronicilor, marcate acolo unde este cazul, care dovedesc raptul. Cu specificarea că nu am altă pretenție din partea Dvs., primiți

Cele mai bune gânduri, Virgil RAȚIU 17.02.2018

Cartea

- urmare din pagina7 -

Războiul din spatele tranșelor

Contribuții documentare referitoare la județul Bistrița-Năsăud, ediție îngrijită și note

de Adrian Onofreiu și Cornelia Vlașin, în colaborare cu Dorin Dologa, Nicoleta Preda, Andreea Salvan, Dana Văran, Molnar Gabriela

Această carte a apărut în 2017 (Ed. Argonaut, Cluj-Napoca). De la început, țin să subliniez faptul că cele 260 de documente sunt în totalitate inedite și cuprind perioada anilor 1914 (de la izbucnirea „Marelui Război”, cum au denumit contemporanii Primul Război Mondial) și până în 1934, cu mențiunea că la finele volumului sunt și câteva nedatate, dar interesante pentru aria de investigație a autorilor. După cum arată aceștia în *Notă asupra ediției*, documentele prezentate aici, în ordine cronologică, au fost găsite în fonduri ale unor instituții din următoarele domenii: a) *eclésiastic* - 19, în special oficiile parohiale greco-catolice din: Archiud, Bichigiu, Bistrița-Bârgăului, Ciceu-Mihăiești, Feldru, Ilva Mare, Maieru, Mureșeni Bârgăului, Rebrisoara, Romuli, Silivașu de Câmpie, Zoreni; oficiile parohiale ortodoxe: Ciceu-Giurgești, Delureni, Dobricel, Joseni Bârgăului, Mijloceni Bârgăului; protopopiatul greco-catolic Bistrița, precum și vicariatul Rodnei; b) *administrativ* - 2: prefectura județului Năsăud - prefect, Prefectura județului Năsăud - subprefect, nr. bază (Prefectura județului Năsăud - nr. bază (cu inventariere a trei compartimente/subdiviziuni), primăria orașului Năsăud - tutelă); c) *cultural* - 2: Administrația fondurilor grănicerești năsăudene și Reuniunea Mariana a învățătorilor greco-catolici din Districtul Năsăud; d) *învățământ* - 1: Școala Normală Primară din Năsăud; e) *economic* - 1: Banca „Aurora” din Năsăud; f) *agricol* - 1: Consilieratul agricol al județului Năsăud. Nu lipsesc și fondurile personale, 7 la număr: Gavril și Vasile Bichigean, Virginia Grivase, Ioan Marcu, Dumitru Nacu, Liviu Păiuș, Emil Precup și Ioan Șerban; de asemenea, *fondul documentar păstrat la instituția ecleziastică creatoare: Parohia ortodoxă Șieu, Condica sau Cartea de*

pomenire a bisericii greco-orientale din Șieul-mare (Nagy-sajo comitatul Bistrița-Năsăud), 1899, Tip. C. Csallner, Bistrița.

Cum spuneam mai la deal, primul document prezentat este o *Circulară* a arhiepiscopului Ioan Mețianu ce datează din 16/19 iunie 1914, emisă la Sibiu, care se referă la asasinatul de la Sarajevo, și se încheie cu cel din august 1934 (Lugoj), în care este prezentat un „text versificat al lui Ioan Zimveliu despre panica creată în Năsăud la aflarea veștii despre o posibilă invazie rusească”; textul poartă titlul „Aducerea-aminte de suferințele din vremea războiului”. În interiorul volumului de 304 pagini veți mai găsi: alte circulare și ordine, rapoarte ale autorităților din domeniile enumerate mai sus, situații statistice, cereri și memorii - ale persoanelor juridice, dar mai ales fizice, corespondență a celor de

pe front cu cei de acasă și a acestora din urmă cu autoritățile locale sau guvernamentale, precum și reactivări ale memoriei individuale sau colective, în perioada de după terminarea războiului, prin înregistrări ulterioare.

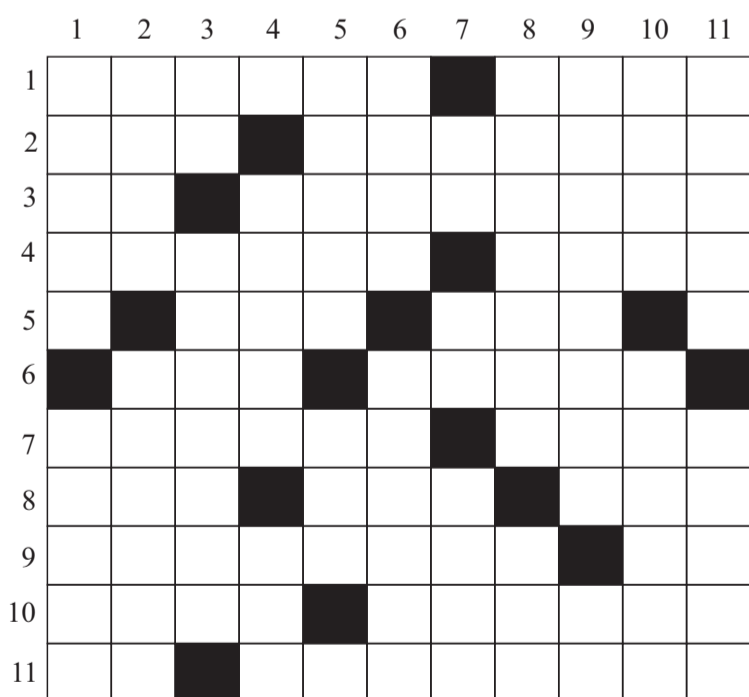
Pentru că suntem în anul Centenarului Marii Uniri, voi prezenta și comenta în cele ce urmează câteva „instrucțiuni pentru trupele de ocupațiune din Transilvania (n. n. este vorba de trupele armatei române), supliment la anexa nr. 3 a Marelui Cartier General, Divizia II de Vânători/ Confidențial”, emis în 1 Decembrie 1918 de către generalul Dabija și Șeful de Stat-Major, locotenent-colonelul Bălăcescu. Astfel, la punctul 1, *Dispozițiuni generale*, se specifică următoarele: „Ofițerii și soldații Div. II Vânători să nu uite un singur minut că intră în Transilvania ca liberatori, iar nu în calitate de cuceritori.// În consecință, purtarea lor față de populația românească trebuie să fie frățească, iar de cea străină, dreaptă și corectă”. Urmează instrucțiuni cu privire la *respectul datorat avutului cetățenilor*, fiind „oprit cu desăvârșire ofițerilor și trupeii de a se atinge de avutul populațiunii transilvănene, sub

orice formă”, se opresc (...) „cumpărăturile de obiecte casnice, îmbrăcăminte etc. de la particulari pentru a înlătura reclamațiunile, precum și abuzurile”, se opresc „cumpărarea animalelor de orice spețe pentru interesul personal al ofițerilor și soldaților”, „pretorul diviziei va organiza un serviciu de control al trenurilor care trec spre interiorul țării și va descărca imediat obiectele găsite, raportând Diviziei numele expeditorului și va întocmi actele pentru trimiterea vinovaților înaintea Curții Marțiale”, „cazurile de furturi se vor cerceta cu cea mai mare silință spre a afla vinovați, care vor fi trimiși înaintea Curții Marțiale”, „comandanții vor fi personal răspunzători pentru fiecare caz în parte și vor lua măsuri ca ele să nu se producă, sau în caz de înfăptuire, vor fi fără cruțare față de cei vinovați”. Cu privire la *respectul datorat femeilor* se menționează: „Ofițerii și soldații (...) nu numai că se vor feri de a necinsti femeile și fetele, ci, din contră, le vor da sprijin și ocrotire, oricând acestea le vor cere, femeile având dreptul la respectul omului civilizat; violurile și siluirea femeilor sunt considerate crime și vor fi pedepsite aspru de legile noastre”; cu privire la *respectul datorat bisericilor de orice religie* se stipula: „este mare păcat a pângări bisericile și locașurile religioase de orice religie ar fi ele, de a tulbura slujba religioasă, sau a batjocori pe preoții care slujesc în ele”, în consecință, „se va considera ca nelegiuire orice abatere și va fi pedepsit aspru vinovatul”; cu privire la *ascultarea autorităților însărcinate cu menținerea ordinii și a pazei depozitelor*, se scrie: „ofițerii și trupa vor fi cei dintâi care vor executa ordonanțele polițienești și se vor feri de a participa la manifestațiuni zgomotoase”, căci „paza și ordinea publică se va face de gărzile naționale locale, ofițerii și trupa fiind datori a respecta consemnele date” (pp. 162-168). În continuare sunt prezentate foarte detaliat *Normele de modul cum se va proceda la ocuparea unei localități*.

Mă opresc aici și felicit pe cei doi editori, Adrian Onofreiu și Cornelia Vlașin pentru acuratețea și rigurozitatea lor științifică, pentru notele de subsol foarte instructive, pentru explicarea unor termeni scoși din uz, a regionalismelor, dar și pentru indicarea altor surse de informare.

Icu Crăciun

Rebus

GHICI GHICITOAREA MEA

ORIZONTAL : 1) Șede Făt - Frumos / Pe un munte de os (diminutiv) - Am un munte și pe munte o pădure . 2) Am un păun / Cu penele-n drum - Hâța / Bâța / Țup și la pământ (sg.) . 3) Ion Ilie - Un fecior cu pușca-n brâu / Ce-apare ca un cal cu frâu - 12 la un trapez ! . 4) Coțobușă / După ușă - Ce-i de de parte . 5) Am o nuia lungă, lungă , Și-ngrădesc o poiată / Și-o zahată / Și mai rămâne-o bucată - Plină de apă . 6) Cântec de greier - Am o vacă cu 12 coarne . 7) Ce e mic ca oul / Și poate ca boul ? - Localitate în Austria . 8) Semnul înmulțirii - Localitate în Slovenia - Abr. Din medicină . 9) Are tata o oaie laie/ Și-a fătat doi miei în paie (diminutiv) - Prepoziție . 10) Făcut de elev pe zile (pl.) - Șade -ntr-un vârf de nuia / Și nu se teme c-a cădea . 11) Cap de sitar ! - Pe drumul lui Scarlat / Tot mei vărsat .

VERTICAL : Am o puică cucuiată /

Șade-n cămară -ncuiată / Nu-ș ce-aș face s-o descui / Să-i pui mâna pe cucui - La trup pepene / La cap peptene . 2) Am pe un munte / Oi mii și sute ; Toatesunt țintate-n frunte (sg.) . - De la casă / La casă / Vițe de bostan trase . 3) Trec ultimii ! - Ce-i mai înalt decât calul / Și mai mic decât porcul ? . 4) Grăbit - Localitate în Letonia . 5) Ce trece prin tină / Și nu se-ntină ? - Interjecție . 6) Prenume feminin - Ce-i mândru la sat / Și bun de mâncat ? . 7) Primele la tipar ! - În gură ! - Locuitor din Oaș . 8) Ce are țată / Și nu-i mătă / Și-i verde / Și nu-i șopârlă ? - Nume de turc . 9) Am un car cu fân / Și merge pe patru restie (diminutiv) - Găinușă gălbinișă / Trece marea-n piciorușe . 10) Totolina / Umple mâna - Mireasa-n pădure / Ginerile-n Țarigrad / Și naș-n gârlă .

Dicționar : RALA , OAO , CBM , ERF , OȘAN , ALI .

prof. Vasile ARTENE

Învățământ

CUIBUL VISURILOR

Sport

Cultură

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahese, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Viluț Cărbune

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița, str. N. Titulescu, nr. 18,

tel/fax: 0263 238027, tel: 0263 223201

ISSN 1224 - 643